

L'EDUCACIÓ DE L'OCI I DEL TEMPS LLIURE MITJANÇANT ACTIVITATS ESPORTIVES, UNA NOVA ASSIGNATURA EN EL CURRÍCULUM D'EE.MM.

Fernando Ureña Villanueva,
María de los Ángeles Hernández Vázquez,
Luis Manuel Soriano Marín,
María Dolores González Gómez,
Components del Seminari d'Educació Física de l'Institut de
Batxillerat Floridablanca de Múrcia.

Resum

Com a conseqüència d'una sèrie de factors de canvi que s'estan produint a la societat actual, cada vegada és més important l'educació de l'oci i del temps lliure. Però si fem un estudi dels currículums oficials podem comprovar que aquesta parcel·la està pràcticament oblidada.

Amb l'objecte de solucionar aquest problema, presentem una alternativa que actualment s'està experimentant a l'Institut de Batxillerat Floridablanca de Múrcia i que consisteix a implantar una nova EATP (assignatura optativa per als alumnes que cursen segon i tercer de BUP), denominada Educació de l'Oci i del Temps Lliure mitjançant Activitats Esportives, i que entre d'altres objectius pretén dotar els alumnes d'una colla d'instruments i coneixements necessaris perquè siguin capaços d'ocupar el seu temps d'oci.

Al llarg de l'article, els autors presenten un disseny curricular d'aquesta assignatura, estructurat en quatre apartats: objectius, continguts, línies metodològiques i avaluació.

Paraules clau: currículum escolar, EATP, temps lliure, oci, activitat esportiva.

Antecedents

Durant el curs 1988/1989 va sorgir la idea d'efectuar un disseny d'assignatura que permetés als nostres

alumnes a curt, mig i llarg termini ser capaços d'organitzar i ocupar el seu temps de lleure. Moguts per aquesta inquietud, vam iniciar un estudi sobre el currículum escolar i més concretament sobre les matèries o parts d'aquesta que incidissin en l'educació de l'oci i del temps lliure dels alumnes; la nostra sorpresa fou gran ja que pràcticament no vam trobar cap aplicació pràctica sobre el tema, aquest va ser, doncs, el *motiu principal* pel qual ens vam embarcar en la creació de l'EATP que presentem a continuació.

Introducció

L'experiència que detallem a continuació s'està duent a terme a l'Institut de Batxillerat Floridablanca, com una opció més que tenen els alumnes de segon i tercer dins del que el MEC denomina EATP, Ensenyaments i Activitats Tècnico-professionals, la missió de les quals és la de completar la formació dels alumnes permetent-los establir una relació estreta entre els coneixements adquirits per l'estudi de les diverses matèries i el vessant pràctic d'aquestes i, en tot cas, el món del treball.

Com a conseqüència d'una sèrie de factors de canvi que s'estan produint a la societat actual, com són, per exemple, la reducció de la jornada laboral, la implantació de la jornada escolar intensiva, l'augment de l'atur, l'augment de la capacitat adquisitiva, etc., cada vegada és més necessari incloure

a l'educació dels joves aspectes que els capacitin per organitzar el seu temps lliure. Si observem el currículum escolar ens adonarem que no hi ha cap matèria que s'ocupi de l'educació de l'oci i del temps lliure.

Davant d'aquesta contradicció els professors que componem el Seminari d'Educació Física pensem que no ens podem quedar impassibles i vam iniciar un estudi amb la finalitat de recopilar les diverses opinions que s'havien publicat sobre la necessitat d'incloure al currículum de l'escolar aquest aspecte. D'aquestes opinions ressaltem les exposades per:

- Benito López Andrada i altres: "Avui dia, en ple apogeu industrial, l'educació del temps lliure no es pot deixar al caprici de l'individu sinó que hi ha d'haver una preparació i una formació perquè sigui un enriquiment per a l'home, alhora que un ajut per assolir l'educació integral que li correspon." (López Andrada, 1982).
- Josep Ma. Puig i altres: "Es pretén preparar, formar la persona perquè visqui el seu temps disponible de la manera més positiva. L'escola, fins i tot en la seva activitat curricular ha de tenir com a objectiu proveir l'estudiant d'un conjunt de recursos culturals que li ofereixin possibilitats d'oci més riques. El temps escolar podria tenir com a una de les seves finalitats preparar per a un oci ric i creatiu." (Puig Rovira, 1987).

De les anàlisis d'aquests i d'altres autors es desprèn aquesta necessitat, la qual cosa ens va animar a continuar amb el nostre propòsit.

Seguidament ens vam proposar intentar d'arribar a una definició tan clara i precisa com fos possible sobre què enteníem per temps lliure; en aquest apartat ens inclinem en part per l'opinió exposada per Benito López Andrada i altres: "Temps lliure és el conjunt d'activitats que realitza el subjecte durant el temps disponible" (López Andrada, 1982). Aquest temps disponible, al nostre parer, és el que resulta després de descomptar a 24 hores el temps emprat en la realització de les necessitats vitals (fisiològiques -dormir, menjar...-, escolars -classes diàries-, derivades -ajudar els pares, deures...-). En el cas concret del nostre centre, aquest temps lliure és força ampli, ja que els alumnes tenen la jornada escolar condensada en horari de matí.

Davant d'aquest panorama, els educadors tenim dues opcions:

- Preocupar-nos de com s'utilitza aquesta quantitat de temps lliure i de quina manera s'hauria d'emprar i intentar contribuir en aquesta ocupació.
- Passar, és a dir, no fer res en aquest sentit.

La nostra opinió s'emmarca en la primera de les opcions. Efectivament estem d'acord en el fet que els nostres alumnes gaudeixen d'una quantitat de temps lliure que en cap cas pot considerar-se com un aspecte marginal de la seva vida. Constitueix una part quantitativament molt notable del seu temps i alhora és la base d'una varietat d'estímul i de possibilitats creixents. Per tant, pensem que és molt important que els educands sàpiguen enfrontar-se a aquest tipus de societat donant-los a conèixer les possibilitats físico-



esportives recreatives que tenen per ocupar el seu temps lliure d'una manera ordenada, creativa i saludable, capaç de contribuir a la seva qualitat de vida.

Finalment, i per veure si realment la nostra inquietud coincidia amb la dels nostres alumnes, vam realitzar un sondeig d'opinió entre els alumnes de primer de BUP per detectar la predisposició d'aquests en cas que proposéssim una EATP que contemplés aquests aspectes des d'una perspectiva esportiva. Aquest sondeig, el vam dur a terme mitjançant una enquesta que reproduïm a continuació.

Sondeig d'opinió sobre l'elecció d'EATP

A segon de BUP, a part de les assignatures obligatòries, has d'escollir una assignatura optativa denominada EATP (Ensenyament i Activitats Tècnico-professionals). Les que ofereixen actualment el centre són les següents: Disseny, Imatge i So, Arts Plàstiques, Informàtica, Alimentació i Electricitat.

Per al curs vinent el Seminari d'Educació Física pretén ampliar aquesta oferta amb una nova assignatura: *Educació de l'Oci i del Temps Lliure mitjançant Activitats Esportives*.

Ens agradaria saber en quina d'aquestes assignatures et matricularàs el curs vinent.

Marca amb un 1 la que t'interessi més i amb un 2 la que t'interessi en segon lloc:

- Disseny
- Imatge i So
- Arts Plàstiques
- Informàtica
- Alimentació
- Electricitat
- Educació de l'Oci i Temps Lliure mitjançant Activitats Esportives.

Els resultats d'aquest sondeig van ser els següents: 90 alumnes estaven disposats a matricular-s'hi i uns altres 100 ho farien com a segona opció.

Davant d'aquest repte, el nostre plantejament de treball va ser el següent: si volem que la nostra labor docent en aquesta nova EATP tingui una orientació seriosa, ordenada, lògica i al més científica possible, no podem conformar-nos amb el plantejament d'uns continguts sorgits una mica a l'atzar, improvisats o, simplement, nous i atractius que tindran molt de "ganxo" entre els alumnes; no es trac-



ta de fer una cosa que simplement ens vingui de gust, sinó, al contrari, sorgida la idea, el repte consisteix a ser capaços de sistematitzar-la en un procés d'ensenyament-aprenentatge basat en la determinació d'uns objectius, en la selecció d'uns continguts, d'uns mètodes d'ensenyament, en la relació d'uns mitjans i en una avaluació de tot el procés.

Determinació dels objectius

A l'hora de determinar els objectius rectors de la nostra acció educativa vam partir d'una sèrie d'hipòtesis o plantejaments que després es van traduir en objectius més ben definits i susceptibles de ser avaluats.

Per a nosaltres, els objectius han de tenir un caràcter d'hipòtesi que cal comprovar i en funció d'això, el seu ús ens serviria de marc de referència, és a dir, *la missió d'aquests és la d'aclarir el que es pretén fer i ser un marc de referència per organitzar el procés* (López de la Coma).

A continuació passem a detallar aquests objectius:

- a) Contribuir a l'educació dels alumnes perquè, *a posteriori*, siguin capaços d'escollir l'activitat física com un mitjà d'ocupació del seu temps lliure.
- b) Donar-los un ampli ventall de possibilitats, així com una capacitat d'autoformació, que els faci conèixer els beneficis que aporta la pràctica esportiva i que al mateix temps gaudeixin amb aquestes activitats.
- c) Facilitar als alumnes el descobriment de les possibilitats motrius del seu propi cos, i de les possibilitats infinites del joc corporal que ofereix la col·laboració amb els companys o que permeten determinats materials i instruments esportius, així com la gran diversitat d'activitats pre-

esportives i pròpiament esportives.

- d) Analitzar les possibilitats recreatives d'alguns esports i activitats físiques, dissociant-les de la seva intenció agonística.
- e) Saber adequar l'activitat física a unes característiques recreatives que facin augmentar el gaudi del temps de lleure.
- f) Saber valorar l'activitat física recreativa com un plantejament cada cop més buscat per la societat actual.
- g) Ampliar la incidència que té l'Educació Física en el procés educatiu.
- h) Posar en contacte els alumnes interessats amb l'altra cara de l'esport (burocràcia, finançament, organització, etc.).
- i) Contribuir a l'organització de l'activitat esportiva del centre i aprendre a planificar, organitzar, posar en marxa i dirigir competicions, concursos, certàmens i tot tipus d'activitats esportivo-recreatives.
- j) Oferir una alternativa nova al ventall de possibilitats de l'EATP.
- k) Dotar l'alumnat d'instruments i coneixements necessaris perquè sigui capaç d'organitzar la seva vida tant des del punt de vista laboral com del seu temps lliure a tots els nivells.
- l) Aconseguir una educació integral mitjançant actes esportius, fomentant en ells una veritable consciència esportiva i introduir-los a la pràctica d'activitats físiques.
- m) Rehabilitar els valors morals i educatius inherents a l'esport, és a dir, millorar la comunicació social, ser una font de diversió, afavorir l'agrupament de sexes, desenvolupar l'esportivitat, etc.
- n) Plantejar-se l'educació física com una sortida professional més.

Continguts

Els continguts són el conjunt d'informacions verbals i no verbals posades en joc en el procés d'ensenyament-aprenentatge, en interacció de les quals, l'alumne construeix els seus coneixements (López de la Coma).

Un dels primers problemes amb què ens vam enfrontar va ser el de definir quins serien els continguts d'aquesta matèria en els dos cursos en què s'havia d'impartir. Aquest problema va sorgir com a conseqüència de la manca de propostes d'aquest tipus tant en l'àmbit nacional i com internacional.

Selecció de continguts

Per resoldre aquest problema i, per tant, per efectuar la selecció dels mitjans que hauríem d'emprar per impartir aquesta matèria vam tenir en compte les *característiques que defineixen les activitats com a recreatives* (Manuel Pérez, 1986).

- Tothom ha de poder participar-hi.
- Les regles poden ser creades i/o adaptades pels propis participants.
- Hi ha possibilitats d'opció quant al tipus d'activitats, la manera de practicar-les, etc.
- "Jugar amb els altres" és més important que "jugar contra els altres".
- La pràctica recreativa no descarta l'aprenentatge tant d'habilitats o tècniques com d'actituds.
- Tot i que no sigui l'objectiu principal, no s'ha de descartar l'esforç físic.

Els continguts plantejats han de servir per programar el temps lliure al llarg de tota la vida.

Els continguts plantejats han de donar pautes teòriques suficients perquè els alumnes comprenguin la im-

portància de l'educació de l'oci i del temps lliure.

En funció del que s'ha dit i tenint en compte la realitat en què s'havia de desenvolupar aquesta experiència, vam distingir dos grans blocs de continguts:

Continguts referits a aspectes teòrics d'informació i formació en l'educació de l'oci i del temps lliure

- Elements del temps lliure.
- Aspectes teòrics d'una pedagogia de l'oci.
- Ambits d'actuació de la pedagogia de l'oci.
- Animació socio-cultural.
- Activitats esportives extraescolars.

Continguts referits a aspectes pràctics

Dins d'aquest bloc vam distingir-ne dos subapartats:

- a) Activitats desenvolupades en les instal.lacions del centre.
 - Esport d'orientació.
 - Esports de raqueta.
 - Jocs i esports recreatius.
 - Proposta i descobriment d'activitats mitjançant l'ús de material de deixalla i alternatiu.
 - Proposta i descobriment d'activitats no convencionals amb material convencional.
 - Esports populars.
 - Possibilitats que ofereix la incorporació de la música en les activitats recreatives.
 - Organització i desenvolupament de jornades de portes obertes.
- b) Activitats desenvolupades fora del centre.
 - Esports d'aventura.
 - Esports nàutics.
 - Cicloturisme.
 - Activitats a la natura.

Distribució dels continguts

Un cop decidits quins serien els continguts que conformaven aquesta matèria, el pas següent que vam dur a terme va ser el de distribuir-los i ordenar-los en els dos cursos acadèmics.

Vam distribuir la matèria en unitats didàctiques, perquè des del nostre punt de vista era la manera més adequada i, a més, els nostres alumnes ja estan familiaritzats amb aquesta forma d'organització, pel fet de ser la que vam dur a terme a la programació d'Educació Física.

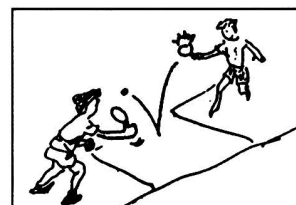
Les unitats didàctiques que vam plan-

tejar van ser les següents:

1. Suport teòric
2. Esport d'orientació
3. Esports de raqueta
4. Jocs i esports recreatius
5. Jocs populars
6. Esports d'aventura i activitats a la natura
7. Esports nàutics



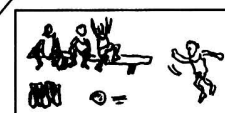
¿De què es tracta?
D'ensenyar-nos moltes activitats especialment recreatives perquè després les puguem practicar en el nostre temps lliure.



Jocs de raqueta i pala:

- Ping-pong
- Bàdminton
- Indiaca tennis
- Etc...

Jocs i esports populars:



- Bitlles
- Calitxe
- Petanca
- Etc...

ACTIVITATS

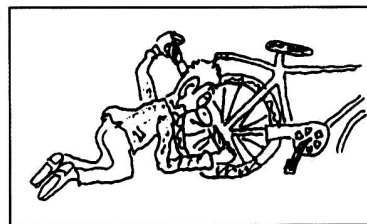
- A la natura:
- Acampada
 - Orientació
 - Montanyisme
 - Espeleologia
 - Etc...

- Jocs amb
- Pilotasses
 - Paracaigudes
 - Etc...

Cicloturisme



- Aquàtics:
- Piragüismes
 - Vela
 - Etc...



Educació de l'oci i del temps lliure mitjançant activitats esportives



Unitat didàctica 1: Suport teòric

- Curs: segon i tercer de BUP
- Nombre de sessions: 10
- Objectius:
 - Que els alumnes adquireixin una sèrie de coneixements teòrics que els possibilitin d'organitzar, desenvolupar i congregar diversos tipus d'activitats esportivo-recreatives.
 - Que els alumnes siguin capaços de planificar, organitzar, posar en marxa i dirigir competicions, concursos, etc., amb eficàcia, seguretat i adequació a les finalitats previstes.
- Desenvolupament:
 - Tema 1: *Elements del temps lliure*
 - 1.1. Conceptes bàsics.
 - 1.2. Possibilitats i limitacions del temps lliure.

- 1.3. Nivells en l'ús del temps lliure.
- 1.4. Objectius.
- 1.5. Els sectors de socialització.
- Tema 2: *Aspectes teòrics d'una pedagogia de l'oci*
 - 2.1. Objecte de la pedagogia de l'oci.
 - 2.2. Principis generals de l'oci i recreació.
 - 2.3. Condicionaments de les activitats d'oci.
 - 2.4. Intervenció educativa en els mitjans d'oci.
- Tema 3: *Ambits d'actuació de la pedagogia de l'oci*
 - 3.1. Medis no específics: família, escola, etc.
 - 3.2. Medis específics: colònies, campaments, etc.
- Tema 4: *Animació socio-cultural*
 - 4.1. Definició d'animació.
 - 4.2. Animació i exigències en l'esport popular.
 - 4.3. Lloc de l'animació socio-cultural en la pedagogia de l'oci.

Tema 5: *Activitats esportives extraescolars*

- 5.1. Introducció.
- 5.2. Organització i control de les competicions internes, externes, escoles esportives.
- Avaluació:
 - L'alumne haurà d'elaborar un projecte on especifiqui les diverses possibilitats que té al seu abast per ocupar el seu temps lliure.
 - L'alumne haurà d'elaborar un projecte on especifiqui les diverses possibilitats d'ocupació del temps lliure per a un col·lectiu amb unes característiques determinades.
 - Participació dels alumnes en els debats i taules rodones que es plantejaran per al desenvolupament dels temes.
 - Els alumnes hauran de participar en l'elaboració, organització i



desenvolupament de la competició interna.

Procediments comuns d'avaluació que estem utilitzant en les unitats didàctiques:

- Entrevista amb els alumnes en acabar la unitat didàctica amb la finalitat d'obtenir informació sobre el seu desenvolupament.
- Anàlisi de la informació continguda en la graella d'observació del professor.
- Reflexió sobre les opinions exposades per la resta de companys del seminari en relació amb les observacions de classe efectuades per aquells.

Unitat didàctica 2: Esport d'orientació

- Curs: tercer de BUP

- Nombre de sessions: 8

- Objectius:

- Aconseguir que els alumnes s'interessin per la vida a l'aire lliure, com a mitjà per satisfer el desig de noves experiències, de llibertat i activitat física i psíquica, de conèixer amb els altres i d'adquirir coneixements sobre la naturalesa i el medi ambient.
- Aconseguir que els alumnes aprenguin a utilitzar el mapa i la brúixola mentre fan exercici físic.

- Desenvolupament:

- Introducció.
- Elements de l'orientació (mapa, brúixola).
- Tècniques d'orientació.
- Elaboració d'un mapa.

- Avaluació:

- Elaboració per part dels alumnes d'un mapa del barri Infante Don Juan Manuel, d'acord amb les directrius explicades.
- Disseny per part dels alumnes d'un circuit d'orientació en el barri Infante Don Juan Manuel.

Unitat didàctica 3: Esports de raqueta

- Curs: segon i tercer de BUP

- Nombre de sessions: 16

- Objectius:

- Millorar la capacitat de percepció, reacció, etc., de l'alumne.
- Desenvolupar la capacitat de concentració i control mental en situacions canviants.
- Els alumnes han de comprendre que l'esport ha de ser bàsicament un instrument de participació de tots en activitats de joc, la finalitat de les quals radica en l'autosatisfacció, la formació integral i la salut.

- Desenvolupament:

- Aspectes pedagògics dels esports de raqueta.
- Construcció metodològica dels jocs de raqueta en l'esport recreatiu.
- Treball sobre els elements bàsics que el componen: bàdminton, tennis de platja, pala càntabra, tennis de taula, indiaca tennis, etc.
- Pràctica en situacions reals de joc de cada una d'aquestes modalitats.

- Avaluació:

- Nivell d'execució aconseguit en la realització dels diferents gestos tècnics.
- Solució que els alumnes adopten davant de situacions reals de joc.
- Cooperació amb els companys, sobretot en la pràctica de la pala càntabra.

Unitat didàctica 4: Joc i esports recreatius

- Curs: segon i tercer de BUP

- Nombre de sessions: 24

- Objectius:

- Descobriment per part dels alumnes de les possibilitats motrius del propi cos i de les in-

nombrables possibilitats de joc corporal que ofereix la col.laboració amb companys/es o que permeten determinats materials i instruments esportius.

- Estimular la cooperació i l'esperit d'equip.
- Comprensió i coneixement per part dels alumnes d'una gamma d'activitats recreatives i de l'entorn on es desenvoluparan.

- Desenvolupament:

- Treball sobre els elements tècnics, tàctics i reglamentaris de: *floorball*, *korfball*, *tchoukball*, *frisbee*, indiaca.
- Treball sobre els elements bàsics dels esports següents: ping-pong
- Activitats amb material de deixalla i alternatiu (paracaigudes, pilotasses, diaris, etc.).

- Avaluació:

- Cooperació amb els companys/es.
- Execució dels gestos tècnics.
- Solució aportada pels alumnes davant la presentació per part del professor d'uns materials no habituals.

Unitat didàctica 5: Jocs populars

- Curs: tercer de BUP

- Nombre de sessions: 14

- Objectius:

- Que els alumnes coneguin teòricament i pràcticament els jocs populars i els esports autòctons i vegin les possibilitats que ofereixen per ocupar el temps lliure.

- Desenvolupament:

- Petanca. Desenvolupament del joc. Regles. Operacions tècniques i tàctiques.
- Bitlles. Modalitats. Elements físics del joc. Desenvolupament i regles del joc.



- Calitxe. Elements físics del joc. Desenvolupament del joc. Modalitats de joc.
- Mazibol. Elements que componen el joc. Desenvolupament d'una partida. Tècnica de llançament.
- Altres.
 - Adaptació d'aquests jocs a l'àmbit escolar.
- Avaluació:
 - Participació dels alumnes en els jocs que el professor, o altres tècnics que aquest consideri oportú, plantegi.
 - Realització per part dels alumnes d'una sèrie de fitxes on especifiqui: el nom del joc, les seves regles i la descripció gràfica dels jocs populars murcians.

Unitat didàctica 6: Esports d'aventura i activitats en la natura

- Curs: segon i tercer de BUP
- Nombre de sessions: 24
- Objectius:
 - Oferir als alumnes la possibilitat de realitzar activitats diferents i fora del seu ambient habitual, per tal de millorar-ne les qualitats físiques i, consegüentment, la qualitat de vida.
 - Adaptació al medi.
 - Desenvolupar en els alumnes la capacitat d'autoconcentració i de col.laboració amb la resta de companys.
- Desenvolupament:
 - Parapent i paracaigudisme
 - Ala delta
 - Vol sense motor
 - Espeleologia i muntanyisme
 - Marxa
 - Acampada
 - Cicloturisme

Nota: donades les característiques d'aquests esports, les quals fan molt difícil que es puguin practicar en períodes

lectius normals, els tractarem mitjançant nocions de tipus teòric amb mitjans àudio-visuals per tal que sàpiguen que existeixen i com es practiquen.

- Avaluació:
 - Realització per part de l'alumne d'un muntatge de tendes de campanya.
 - Execució dels nusos més utilitzats en la pràctica del cordam.
 - Disseny per part de l'alumne d'una ruta cicloturista.

Unitat didàctica 7: Esports nàutics

- Curs: segon i tercer de BUP
- Nombre de sessions: 24
- Objectius:
 - Afavorir i estimular la interrelació dels components del grup.
 - Aconseguir que l'alumne s'adapti a un medi diferent a l'habitual i que adquireixi unes habilitats bàsiques que li permetin realitzar activitats amb les màximes garanties.
- Desenvolupament:
 - Piragüisme
 - Vela
 - Surfing

Nota: per desenvolupar aquest apartat caldrà el suport de la Comunitat Autònoma de Múrcia i de l'Ajuntament de Múrcia, ja que aquests dos organismes són els que disposen del material i de les instal.lacions necessàries per desenvolupar la part pràctica.

- Avaluació:
 - Execució pràctica de les classes de piragüisme, considerant un sentit de responsabilitat i ajuda als companys.
 - Mitjançant la realització d'una taula rodona i la creació d'un debat entre tota la classe sobre projeccions relacionades amb aquestes activitats.

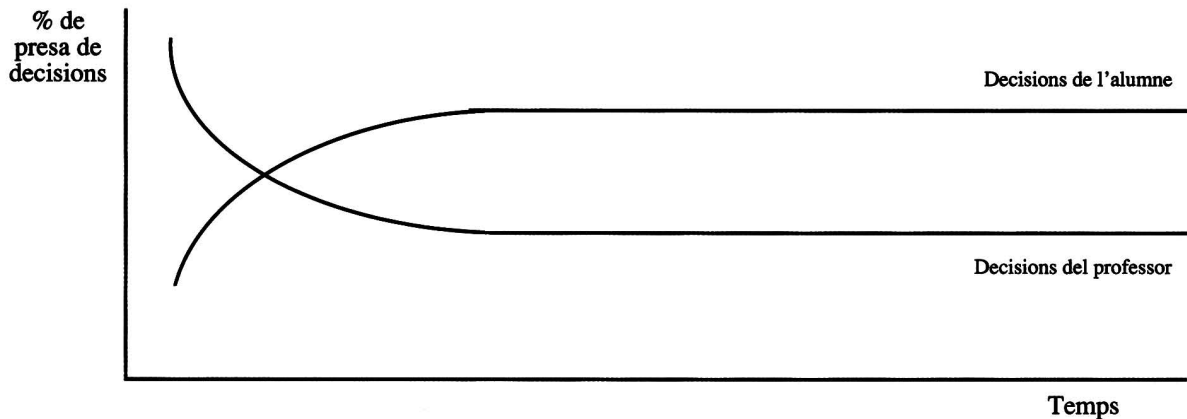
Línies metodològiques

Exposem a continuació com estem impartint aquesta matèria. Nosaltres partim d'una citació de Carl Rogers referent a l'essència del rol del professor recreatiu: "Si no tinc confiança en l'ésser humà, em veig obligat a saturar-lo d'informacions que jo escullo, perquè no segueixi el seu camí, és a dir, *l'erroni*. En canvi, si confio en la capacitat de l'individu humà per desenvolupar les seves capacitats latents, puc oferir-li moltes ocasions perquè es realitzi, alhora que puc deixar-li escollir el seu camí i la direcció que esculli per al seu aprenentatge." (Pérez, 1986).

Tenint en compte aquesta afirmació, els professors que impartim aquesta matèria vam considerar que la nostra funció s'havia de concretar en *impulsar i facilitar l'autonomia i la creativitat* dels nostres alumnes.

Per tal de dur a terme aquesta tasca, vam distingir-ne dues fases:

- a) El professor és qui proposa les pautes d'actuació així com el material necessari, formes de realitzar l'activitat, etc., és a dir, el professor pren les decisions i l'alumne realitza les activitats que se li proposen. En aquesta fase, l'actuació del professor i de l'alumne s'emmarca dins de les estratègies pedagògiques conegudes amb el nom d'Instrucció Directa (F. Sánchez Bañuelos) o també tasques definides del Tipus I-II (Domingo Blázquez).
- b) El professor va cedint competència als alumnes i deixa de ser el protagonista principal, tal com passava en la fase anterior. En aquesta fase, l'actuació del professor i de l'alumne s'inclouen dins de les estratègies pedagògiques conegudes amb els noms d'Ensenyament Mitjançant la Recerca (F. Sánchez Bañuelos i Muska Mosston) o també Tasques No Definides dels Tipus I-II-III i Tasques Semidefinides dels Tipus I-II (Domingo Blázquez).



Aquestes dues fases que hem plantejat no s'han d'entendre com a fases aïllades, sinó com a parts que constitueixen un tot que cal articular amb una idea de globalitat.

A efectes pràctics, cal dir que a l'hora d'iniciar una activitat, serà el professor qui prengui les decisions per tal de, a mesura que passi el temps, anar deixant que l'alumne prengui determinades decisions sobre l'activitat proposada.

Seguint Pérez Goñi i Chivite (Pérez Goñi, 1989) podríem representar gràficament el que hem exposat anteriorment, tal com indiquem al gràfic.

Com a conclusió d'aquest apartat, creiem que la nostra funció (o missió de professor) ha de ser la de constituir una font de recurs per a tots els alumnes que ho demanin, però sense oblidar que hem de vetllar perquè gràcies a la nostra influència i coneixements els alumens vagin assolint les fites motrius i esportives adequades a cada circumstància.

Avaluació

L'avaluació que estem duent a terme no es dirigeix exclusivament als

alumnes, sinó que engloba tots els elements que constitueixen la programació. Entenem que un dels objectius fonamentals de l'avaluació és el de *facilitar-nos la informació suficient perquè puguem millorar o adaptar la nostra programació any rere any*.

Entenent l'avaluació des d'aquesta perspectiva, estem afirmant que la nostra actuació no només s'encamina en la constatació d'uns resultats, expressats en termes de rendiment, és a dir, *avaluació del producte*, sinó fonamentalment al procés d'aprenentatge, és a dir, *avaluació del procés*.

Hem començat dient que no només avaluem l'alumne, sinó que avaluem alguna cosa més. Què és aquesta cosa de més que avaluem? Per respondre aquesta pregunta ens inclinem per la solució aportada per B. Maccario (Maccario, 1986) quan diu que l'avaluació ha de contemplar el següent: *l'alumne* -els aspectes que cal avaluar aniran encaminats fonamentalment a aprenentatges i actituds-, el *professor* -característiques i comportaments-, *les línies i els elements metodològics* -s'avaluaran els objectius, els mètodes i les estratègies, el material i l'avaluació- i, segons Mikel Chivite (Chivite, 1989) s'hauria de contemplar

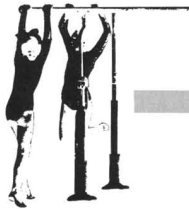
també el *sistema*, en aquest apartat diu que caldria avaluar aspectes que són inclosos en la pròpia institució educativa i aspectes aliens a l'esmentada institució.

Un cop aclarit cap a quins elements dirigim l'avaluació, exposarem a continuació els *instruments* que estem utilitzant per dur a terme aquesta avaluació.

Avaluació de l'alumne

Aquesta avaluació fa referència als tres àmbits exposats per B. Bloom en la seva taxonomia:

- Àmbit cognitiu. Avaluem a partir de treballs referits als temes que conformen el suport teòric de la matèria i entrevistes.
- Àmbit afectiu. Els procediments que utilitzem són l'autoavaluació, que considerem fonamental ja que pensem que els alumnes han de participar en la seva pròpia avaluació pel fet de ser ells els que coneixem millor el seu procés; la llista de control; la tècnica de Likert, i el Diferencial Semàntic d'Osgood.
- Àmbit motor. Tenim en compte les execucions dels alumnes i les graelles de control.



Avaluació del professor

Per tal d'obtenir dades sobre la funció del professor estem utilitzant l'observació, entesa com a autoobservació i heteroobservació. Per a aquesta última utilitzem tècniques de caràcter categorial, llista de control, escales d'observació i qüestionaris dirigits tant als alumnes com als professors.

Avaluació de les línies i dels elements metodològics o avaluació del procés

De Corte (Blázquez Sánchez, 1990) diu: "L'avaluació del procés implica que totes les fases d'acció didàctica han de ser objecte d'avaluació, és a dir:

- Avaluació dels objectius didàctics.

- Avaluació de les situacions d'acció didàctica.
- Avaluació de la realització.
- Avaluació del sistema d'avaluació."

Els procediments que fem servir són els *mètodes d'estimació* i els *mètodes d'observació*; dins d'aquest apartat es tindrà en compte l'opinió dels alumnes i la retroalimentació de la programació.

Avaluació del sistema

En aquest apartat, Mikel Chivite (1989) considera que s'haurien d'avaluar aspectes inclosos en la mateixa institució educativa i aspectes aliens a aquesta.

BIBLIOGRAFIA

- BLÁZQUEZ SÁNCHEZ, D., *Evaluar en Educación Física*, Inde Publicaciones, Barcelona, 1990.
- LÓPEZ ANDRADA, B. i altres, *Tiempo libre y Educación*, Escuela Española, Madrid, 1982.
- LÓPEZ DE LA COMA, M., *La reforma, un reto para el profesor*, Comunidad escolar.
- MACCARIO, B., *Théorie et pratique de l'évaluation dans la pédagogie des A.P.S.*, Vigot, París, 1986.
- PÉREZ, M., «El deporte en el tiempo libre», *Apunts: Educación Física y Deportes*, 4, 1986.
- PÉREZ, M., «Un deporte que se hace según el dictado de los tiempos», *Apunts: Educación Física y Deportes*, 4, 1986.
- PÉREZ GOÑI, J.I., «Líneas metodológicas para una mayor independencia del alumno en la actividad física», *Apunts: Educación Física y Deportes*, 16, 17, 1989.
- PUIG ROVIRA, J.M. i TRILLA, J., *La pedagogía del ocio*, Laertes, Barcelona, 1987.